

Pratstartare

*Diskussionsfrågor
om sexuella övergrepp*

Att diskutera i din organisation

Till dig som är ledare eller aktiv i styrelsen

Det händer att barn och unga utsätts för sexuella kränkningar av ledare och av andra barn och unga i en verksamhet. Att skapa en trygg och säker miljö för barn och unga är en ambition som alla som verkar i en barn- och ungdomsverksamhet ska dela. Ledare har ett ansvar att förebygga kränkningar och övergrepp och kunna hantera, stötta och hjälpa de som utsätts oavsett vem förövaren är eller var kränkningen eller övergreppet sker. Det kan dock vara svårt att komma igång med ett förebyggande arbete mot sexuella kränkningar och övergrepp och det är en stor utmaning att nå ut till alla ledare.

Vad kan ni som förening göra? Hur gör ni detta? Här följer ett antal frågor för att komma igång med diskussioner om hur sexuella kränkningar och övergrepp kan förebyggas i er barn- och ungdomsverksamhet. Diskussionsfrågorna kan även vara ett sätt att hålla frågan och kunskaperna vid liv. Diskutera alla frågorna eller bara några av dem. Diskutera dem i styrelsen, i arbetsgrupper, med ledare eller med ungdomar i er verksamhet.

Ni hittar mer stöd och kunskap på www.granser.nu

Vad är sexuella kränkningar och övergrepp?

Det är svårt att en gång för alla säga vad som är sexuella kränkningar och övergrepp. Det finns ingen gräns för när en kränkning övergår till att bli ett övergrepp. Sexuella kränkningar och övergrepp är sexuella handlingar, uttryckt i tal, skrift eller agerande som görs mot någons vilja. De kan göras mot någon, inför någon eller vara en handling som en person får någon annan att göra mot dennes vilja. Det kan även vara handlingar som den som utsätts inte är mogen att förstå innebörden i eller konsekvenser av. Det kan vara allt ifrån ord, blickar och subjektiva upplevelser av en kränkning till sexuellt tvång och faktiska våldtäkter.

- *Vad kan en sexuell kränkning vara i vår verksamhet?*
- *Vad kan ett sexuellt övergrepp vara i vår verksamhet?*
- *Hur ska man som ung medlem känna och må när man deltar i våra aktiviteter?*
- *Hur kommunicerar vi ut att här finns trygga vuxna att prata med?
Vad gör mig trygg? (Utgå från egna erfarenheter)*
- *Hur känns det eller hur tror jag det skulle kännas att prata om sexuella övergrepp och kränkningar med unga medlemmar och föräldrar?*

Ledarens roll

Som ledare är du en väldigt viktig person för de barn och ungdomar som finns i din verksamhet, både som förebild och som en aktiv vuxen i det vardagliga mötet med unga. Att fundera över din ledarroll och diskutera den med andra aktiva ledare i din förening utvecklar både dig och föreningens syn på ledarens roll.

- *Hur är en bra relation mellan en ledare och en ung medlem?*
- *Hur är en dålig relation mellan en ledare och en ung medlem?*
- *Vad finns det för förväntningar på mig som ledare?*
- *Finns det saker som jag i rollen som ledare måste göra och som jag oroar mig för att det skulle kunna misstolkas av barn och unga? Hur kan jag i så fall förebygga ett sådant missförstånd?*
- *Vart kan jag som ledare vända mig för att få råd och stöd kring hur jag ska agera i en viss situation? Inom organisationen? Utanför organisationen?*
- *Hur tycker jag att ledare i vår verksamhet ska agera om en annan ledares beteende väcker oro eller om hen betar sig illa?*
- *Hur tycker jag att ledare i vår verksamhet bör agera om ett barn eller en ung medlem betar sig illa mot andra unga medlemmar?*

Kunskap och utbildning

Att få kunskap om sexuella kränkningar och övergrepp ökar möjligheten för dig som ledare att se om någon i gruppen blir utsatt. När man ser måste man sedan få stöd i att kunna agera. Därför är det bra om kunskap och utbildning som ges både berör vad sexuella kränkningar och övergrepp kan vara men också hur man som ledare kan agera för att förebygga att det händer och stötta i de fall som det händer.

- *Har vi ledare i verksamheten tillräcklig kunskap om sexuella övergrepp och bemötande av unga? Var kan vi få mer kunskap om vi behöver det?*
- *Hur får ledare i vår verksamhet kunskap om sexuella kränkningar och övergrepp, vad man kan göra för att förebygga samt vad man ska göra om något sker?*

Vår organisation

En del föreningar eller organisationer är stora med anställda medan andra är små utan vare sig anställda eller lokal. De flesta vilar på ideellt engagemang där föräldrarna ofta är viktiga både för styrelsearbetet och som ledare. Ledare kan i sin roll göra mycket för att förebygga sexuella kränkningar och övergrepp men de behöver stöd från föreningen eller organisationen. Med den i ryggen blir en ledare säkrare och bättre i sitt förebyggande arbete.

- *Har vi i vår organisation en krisplan eller handlingsplan för hur man ska agera i olika situationer?*
- *Finns det några delar av vår verksamhet som skulle kunna uppfattas som särskilt känsliga eller där risker för sexuella kränkningar och övergrepp är större? Hur ska vi i så fall agera i dessa situationer?*
- *Föreningar har rätt att begära ett begränsat utdrag ur belastningsregistret vid anställningar och uppdrag. Är detta en möjlighet som vi ska utnyttja i vår verksamhet? Finns det andra sätt att få kunskap om den tilltänkta ledarens lämplighet?*
- *Är det något särskilt som vi som organisation bör tänka på när vi engagerar unga ledare till våra aktiviteter?*

Att agera

Att reagera och markera vad som är okej och inte okej är en viktig del i ledarrollen. Sexuella kränkningar och övergrepp sker dock ofta i det dolda. Därför är det bra att diskutera vad ni gör om ni misstänker att något har skett eller om ni hör talas om att något har skett. Det är även viktigt att visa unga att de kan komma och berätta om de blivit utsatta för en sexuell kränkning eller ett övergrepp. Det är då viktigt att ni har tänkt igenom vad ni ska och kan göra i en sådan situation.

- *Vad gör jag om jag ser, hör eller får veta att någon har utsatts för en sexuell kränkning eller ett övergrepp?*
- *Vad gör jag om jag hör talas om eller misstänker att en ung person i vår verksamhet har utsatt en annan ung person i verksamheten för någon form av sexuell kränkning?*
- *Påverkar det mitt agerande om den som utsätter en ung person i verksamheten för en sexuell kränkning är en vuxen ledare eller om det är en annan ung medlem?*
- *Vad gör jag om jag misstänker att någon i vår verksamhet utsatts för ett sexuellt övergrepp? Hur hanterar jag de inblandade? Hur hanterar jag övriga (unga, föräldrar andra ledare)?*
- *I Socialtjänstlagen framgår att "var och en som får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd bör anmäla detta till nämnden". Vad innebär att ha kännedom?*
- *Vart anmäler vi om vi misstänker att en ung medlem i vår verksamhet har utsatts för ett sexuellt övergrepp? Vem i vår verksamhet gör en sådan anmälan? Vem pratar med den unge, föräldrar, den utpekade? Hur hanterar vi eventuell media?*
- *Om en ung medlem berättar om en sexuell kränkning eller ett övergrepp, vad är viktigt för mig som ledare att tänka på i ett sådant samtal?*
- *Hur bör vi agera om en ledare i vår verksamhet blir misstänkt för sexuella övergrepp?*
- *Hur bör vi agera om en ledare i vår verksamhet blir dömd för sexuella övergrepp?*
- *Hur bör vi agera om en ledare blir friad från misstanke om sexuella övergrepp eller om utredningen läggs ner?*
- *Vad kan vi inom vår verksamhet göra för att minska risken för sexuella övergrepp och kränkningar?*

Information och kommunikation

Information om vad ni gör och hur ni gör det är en viktig del i ett förebyggande arbete. Olika personer som ledare, unga och föräldrar kan behöva olika typer av information. Diskutera vilka som behöver få veta vad och på vilket sätt de bör få denna information.

- *Vad behöver vi kommunicera till barn och ungdomar i vår verksamhet när det gäller sexuella övergrepp och kränkningar?*
- *Vad behöver vi kommunicera till föräldrar när det gäller hur vi arbetar mot sexuella övergrepp och kränkningar i vår verksamhet?*
- *Vart kan barn och unga i vår verksamhet vända sig om någon skulle bli utsatt för en sexuell kränkning eller ett övergrepp? Finns det någon sådan funktion inom organisationen? Vart utanför organisationen kan unga vända sig?*
- *Informerar vi barn och unga i vår verksamhet om vart de kan vända sig om de mår dåligt?*